

A VI. kötet tartalma.

Költemények.

	Lap
Az idő. Murányi Sándor	1.
Bodor András (népballada). Tarcsafalvi Albert	7.
Családi est. Tarcsafalvi Albert	22.
Az első Reményből: A fiu: Kriza J.; Leány-dics: Kőváry L., Kérdés: Hajós János; Kétség: Jakab Elek; Végremény: Csongvai K; Vadász: Sikó Miklós	25.
Templomban. József János	33.
Feszület (Lenau). Jékey Aladár	39.
Fő és sziv. (Bodenstedt) Nagy Lajos	51.
Kis leányom halálára. Tarcsafalvi Albert	53.
Megszólt a harang. Demeter Dénes	59.
Channingről. Lőfi Ödön	65.
Lázár István (népballada). Dézsi Mihály	71.
Világosság szent atyja. Murányi Sándor	81.
Apám jubileumára. Lőfi Ödön	88.
Megtérés. Tarcsafalvi Albert	97.
Üdvözet. Kádár Lajos	112.
Emléklül. Végh Mátyás	130.
Összel. Tarcsafalvi Albert	145.
Egyházi gyűléskor Alkalmazta Iszlai Márton	161.
Berde Mózs. Murányi Sándor	163.
November 15-én. Tarcsafalvi Albert	<u>177</u>
Szülőföldem. Lőfi Ödön	185.

Vallásos és erkölcsi tárgyú közlemények.

Az újévvel ujítsuk buzgóságunkat. Ferencz József	2.
Isten. Boros György	4.
A vallás vigassza (elbeszélés). Tarcsafalvi Albert	38.
Hogy érzünk ezélt?	49.
Miért ünnepeljük a husvétot. Zora	51.
Meghalt . . . föltamadott. Csifó Salamon	54.
A családi élet Kozma Ferencz	65.
Egy kép a falusi életből. i. f.	72.
Az apostoli hitforma	110.
Vidéki levél. Falusi	114.
Barátságos beszélgetések az unitárius vallásról Balatonparti ma- gánzó	115.
A hazugság. Szabó Lajos	155.
Képzlődés és valóság	157.
Unitárius kérdés. Dr. Brassai Sámuel és Baros György.	178.
A chicagói vallásparlament.	180.
Emlékezzünk. Gálfi Lőrincz	182.
Gyűlések után. Vidéki	184.

Életrajzok és rokontárgyak.

	Lap.
Channing Ellery Vilmos (arczképpel). Boros György	17, 34
Almási Mihály unitárius püspök levele, közli Boros György	28.
Dersi János emléke Maros-Vásárhelyt	89
Channing Ellery Vilmos emlékezete. Biró Lajos	100.
40 éves papi jubileum. Tudósító.	110.
Barrows Sámuel látogatása Kolozsvárt	121.
Lófi Áron (arczképpel). Kiss Sándor	129.
Az angol unitárius nők a magyar unitárius nőknek	146.
A kolozsvári és budapesti unitárius nők az angol unitárius nőknek	147.
Channing Ellery Vilmos, mint lelkész. Boros György	148.
Emlékezzünk. Boros György	162.
Manchester New College. B. Gy.	165.
Oxfordi levél. x. y	171.
Andrási Sándor. Sándor Gergely	172.

Vegyes tartalmuak.

Levél Londonból. Buzogány Mariska	9.
Csép Kati és a barát. Csegezi László	11.
Unitarii bene credunt Betai	12.
Jó a visitatio! Amicus	23.
Legyen-e polgári házasság?	29.
A barát és a fanyelű bicsok. Orbók Ferencz	43.
Gondnoki és tanári beiktató ünnepély. Presens.	57.
Magyar ifju Bécsben	76.
A barát és az ördög	75.
Az új pénz	118.
Az unitárius egyházakörök évi közgyűlései	137.
Manchester College Oxfordban. (képpel.)	183.
Beszélgetés Rutkainéval és Kossuth Lajossal. Csifó Salamon.	187.

Egyházi és iskolai mozgalmak. 12., 29., 45., 60., 76., 93., 123., 143.,
158., 173., 201.

Egyleti élet és munkásság.

Dávid Ferencz Egyleti ünnep. Simó János	91.
Üdvözlő beszéd. Boros György	134.
Egyleti élet és munkásság. 15., 31., 47., 63., 79., 94., 126. 144., 159., 176., 202.	
A Dávid F. E. évi közgyűlése	190.
A hatodik fiók-egylet. Mózes Mihály	200.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTIK: Dr. BRASSAI SÁMUEL és BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára egész évre 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára :
24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai 5 évi kötelezettséggel
egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Iszlai Márton egyl. pénztárnokhoz
küldendő Kolozsvárra (unitárius leányiskola)

A z i d ő.

Nem újulnak meg a csodák.
A tenger zúg, harsog tovább.
Ki verte fel a végtelent?
Felhős az ég, avagy azúr:
Hullám felett vihar az úr,
Isten erős akarata.
Ő az, kinek hatalma rend,
Dörgő parancs viharszava.

»Utam fény, vagy forgó örvény:
Létem, erőm, örök törvény;
Ma az, a mi tegnap voltam.
Ne mérj — számits véges észszel,
Törj magasra . . . küzdj — merészelj . . .
Énem adtam koronádul.
Ismerj meg a villámokban . . .
Vagy ha nyomán szivárvány gyúl.«

Mert az évek száza, ezre,
Rohan a mély végtelenbe,
Rombol . . . épít . . . halhatlanit.
Újuljatok . . . évüljetez
Napok, évek, évezerek,
Honnan hová? sose kérdem:
Csak lássátok — boldogan itt —
Örök fényben hazám, népem!

Murányi Sándor.

Az új évvel

újítsuk meg egyházunk iránti buzgóságunkat és áldozatkészségünket.

Angol unitárius testvéreink társulatának a közelebbi múlt november havában Manchesterben tartott gyűlésén, T. Tarrant lelkész úr egy felolvasást tartott, melynek czíme ez: „*A mi egyházközségeink köteleességei a terjeszkedés érdekében.*“ E felolvasás kivonatosa megjelent az „Inquirer“ című heti lapban, melyet angol testvéreink több mint 25 év óta szivesek nekünk megküldeni. Többször elolvasva, ez indított e sorok írására. Szeretném én is e „*Közönyünk*“ útján az új év alkalmából egyházközségeinket általában egyházunk tagjait köteleességeikre figyelmeztetni, a melyeket röviden már ki is fejeztem e cikkem czimében: „*Az új évvel újítsuk meg egyházunk iránti buzgóságunkat és áldozatkészségünket.*“ Midőn azonban ezt néhány szóval kibővítném, megismertetem az angol felolvasást. Ahoz aztán nekem igen keveset kell hozzáadnom.

Angol barátunk ezeket mondja: „Nagyon sok felhívás történt már gyűléseinken az unitárius kereszténység ismertetésének hazánkban és külföldön terjesztése érdekében. A remény sem hiányzott, hogy ezek a felolvasások nem foguak eredmény nélkül maradni s ez az eredmény nem lesz csak itt-ott fellobbanó, elszigetelt, hanem komoly és folytonos, mint maga a szükség. Azonban nézzünk szembe a tényekkel. A társulat egyének és nem egyházközségek szövetkezése; de az aláírók az egyházközségek tagjai és így természetes, hogy az a segély, melyet a társulat tagjai a társulat céljainak megvalósítására nyújtanak, nagyon is befolyásolva van azon egyházközségek helyzetétől, a melyhez tartoznak. A mi egyházközségeink nem annyira egy aranybányához, mint inkább egy kerthez hasonlítanak: és hogy gyümölcsöt teremjenek, gondos és szorgalmas mivélésre van szükségük. Hogy egyházközségeink fejlődjenek, a legelső kötelesség az, hogy magokban fejtsenek ki több eleveiséget. Nagy esztelenség lenne veszendő törzsbe új galyat oltani akarni. Beszélünk az unitárius vallásra tértek számáról. De hát nekünk, a kik már e hitet valljuk, nincs-e szükségünk egy újabb áttérésre, egy újabb megkeresztelkedésre? Ha nincs meg gyülekezeteinkben a lelkesedés és buzgóság, hasztalan minden erőlködés, nem tudunk hitelődeink nyomdokába lépni, hogy mint ők, mi is új gyülekezeteket alkossunk. Mert mire van szükségünk, hogy hitelveinket terjesszük? Szükségünk van lelkes vezetőkre, a kik a munkatervet elkészítsék; szükségünk van lelkes munkásokra, a kik azt a tervet végrehajtsák és szükségünk van lelkes szónokokra, a kik beszédeikkel hatni tudjanak azokra, a kik körülöttek összegyűlnek. Ezek nem hullanak az égből, ha-

nem nőnek. És egyházközsegeink azok a helyek, a hol nőnek vagy legalább nőniök kellene. . . . Egy egyházközség lehet szegény anyagilag, de gazdag értelmileg és szellemileg. Nem mindenki áldozhat sokat az egyházügyeire; de jobb ha valaki keveset is ad, mintha semmit sem ad. A szegények gyakran adtak már többet az egyház céljaira, mint a vagyonosok. Mert azok tudják, hogy mily becses nekik vallásuk. Tédjük-e mi mindnyájan? Beszélünk irodalmunk terjesztéséről, Ismerik-e azt valóóban gyülekezeteink is? Olvassák-e csak lelkészeink is elég szorgalmasan a nagy elmék termékenyítő gondolatait? Megújhódásra van szükségünk a hitben és tudományban s ez a megújhódás minden gyülekezetben eszközölhető. Egy féltuczat komoly akaratú férfi és nő lelkészökkel kezét fogva, az egész gyülekezetbe új életet önthetnek. A lelkész egyedül nem teheti. Más se egy magára. De ha egy néhányan szövetkeznek az emberek, hozzáadva a közakaratokhoz a vallásos ember buzgóságát, a ki hiszi is azt, a mit vall, az egész gyülekezetet új életre ébreszthetik.“

Ez az angol felolvasás tartalma. Mondám, hogy keveset kell hozzáadnom. Legfennebb csak ismételhetem én is, a mi abban el van mondva. Mennyi felhívást intézünk mi is időről-időre egyesekhez, szintugy mint a gyülekezetekhez, egyházi céljaink előmozdítása érdekében! S az eredmény? Tíztelet a kivételeknek, azon kevés számu buzgó és áldozatkész hiveinknek, a kiknek neveivel minden alkalommal találkozunk, a hol a szükség jelentkezik, az eredmény legtöbbször alig több a semminél. Ott vannak a sz. kereszturi tanári székekre tett adakozások; ott vannak a sz.-udvarhelyi templomra folyamatban levő adakozások! Mily kisszerű eredmény! Hiszen azokat az összegeket nem 60 ezer, hanem 5—6 ezer lélek minden megeröltetés nélkül bármely pillanatban össze kellene hogy tegye. De mikor a 60 ezerből még 6 ezer sem hallja meg a felhívó szót, akkor természetesen az eredmény sem lehet más . . . Angol felolvasónk feljajdul az irodalom miatt, hogy az nem terjesztetik eléggé. Mit mondjunk mi? Hiszen a mi egyházi irodalmunk nem is fejlődhetik kellőképpen. Angliában csak terjeszteni kell a könyveket. De mi nem is adhatunk ki önálló műveket, ha csak az író nem szánja rá magát a kiadási költségekre is. Három folyóiratunk, illetőleg időközi füzetünk van ugyan, s minden esetre szép, hogy ezek megvannak és nem is akadnak meg. De ezeket sem annyira az előfizetők tartják fenn és biztosítják, mint inkább a vállalkozó szerkesztők, a kik megfelelő anyagi haszon nélkül is tudnak a közügyért még lelkesülni . . . Az angol felolvasó a gyülekezetek eleveenségének hiányát hozza fel. Vajjon mi megtaláljuk azt, a mi gyülekezetünkben? Nem azt tapasztaljuk-e, hogy évről-évre szaporodik azoknak az ekklésiáknak a száma, a melyek minden szükségekben a közsegélyre akarnak támaszkodni, a nélkül,

hogy magokban keresnék és fejtenék ki az erőt buzgóság és áldozatkészség által. E nélkül pedig, a mint az angol felolvasó oly helyesen jegyzi meg, a segély is csak annyi, mint ha veszendő törzsbe oltjuk az ifju galyat.

Mind ezek, tudom, kemény szavak, de a betegséget sem lehet mindig enyhítő szerekkel gyógyítani. Az orvos is kénytelen nem egyszer igénybe venni a metsző kést is. Azt is tudom, hogy szegények vagyunk, hogy zsebünket az élet és társadalom ezer meg ezer szükségei veszik igénybe. De hát az egyház nem éppen úgy megérdemli-e, hogy meghalljuk kiáltó szavát, pótoljuk szükségait, mint bármely más intézmény vagy jótékony cél? Miért kellene éppen ennek háttérbe szorulnia amazok előtt?

Az új évvel hát ujítsuk meg egyházunk iránti buzgóságunkat és áldozatkészségünket egyenként is, ekklésiánként is. Ime, az angol felolvasó szerint csak egy féltucat lelkes férfitúra és nőre van szükség minden gyülekezetben, hogy az új életre ébresztessék. Ennyi csak akad tán a mi ekklésiánkban is. Természetesen a lelkes se maradjon tétlen, közönyös; sőt ő maga lelkesüljön legelőbb, ő maga szóljon, tegyen és buzdítson másokat, első sorban saját ekklésiája ügyei érdekében, de egyszersmind egész vallásközönségünk közügyei érdekében is; mert azt már az apostol is mondotta volt, hogy mindnyájan egymásnak tagjai vagyunk. Ne legyen senki közöttünk, a ki ez év végével számadását úgy zárja le, hogy abba az egyház czimén semminemű áldozat elkönyvelve, a legkisebb jótékonyosság is feljegyezve ne találtassék.

Ferencz József.

Isten.

Valaki azt kérdi tőlem, mit jelent ez a szó: Isten. Engemet a kérdés meglep és csodálkozva kérdezem vissza, de hát ön nem tudja? Mind a két kérdésben valami érdekes tanulság rejlik. Én gyermekségem óta a legnagyobb tiszteletet és félelmet tanultam e név iránt. Valahányszor ajakamra vettem, egész lényemet mindig valamely rendkívüli meghatottság szállotta meg, olyan, a milyent máskor sohasem éreztem. Midőn más vette ajakára s kivált, ha hiába, ha felindulásában, ha haragjában tevő, engemet félelem fogott el. Féltem, hogy Isten megver, s féltem, hogy Isten megveri őt. Nekem tehát Isten felől mindkét esetben érzelmem tett tanúságot, de arra a rövid kérdésre felelni egyik esetben sem tudtam, mind a mellett is, hogy érzelmem oly igaz, oly tiszta, oly mély volt. Hiányzott a szó, hiányzott a megfelelő bölcsesség.

A ki a kérdést fel tudja tenni, annál nincsen meg az érzés, nincsen meg a hit. De vajjon *megvan-e a tudás?*

Az nem bizonyos, mert lehet olyan ember, a ki nem tudja, hogy ki az Isten, mivel erre nincsenek meg nála azok a feltételek, a melyekhez a dolgok tudásánál hozzászokott. Ugyanis minden ember tudja azt, ki az ő felebarátja, ki testvére, ki atyja; mindenki ismer egy rakás tárgyat és dolgot s azokat mindenkor ugyanolyanoknak tartja, úgy is nevezi el. Ezeknek a szemlélése és használása annyira hozzászoktatja ahoz, hogy azt higgye valónak, a mit, ugyszólván öt érzéke valamelyikével megfoghat, hogy előtte egyéb más nem is lehet létező.

Az ilyen ember kérdezheti, ki az Isten, mert *Isten érzékeink egyikével sem foyhatni meg* s tehát előtte úgy tűnik fel, mintha nem is léteznék. De vajon van-e oka a hívőnek, hogy megütközzék ezen, vagy különösen arra, hogy megingadozzék hitében? Teljességgel nincsen, mert valamint semmit sem von le az Isten nagyságából és fenségéből az, hogy a hívő lélek nem talál szavakat kifejezni azt, a mi áthatja egész lényét, éppen úgy nem bizonyít az Isten létezése ellen az, hogy valaki nem látja át, hol és hogy létezik Isten. De nekünk, kik nagyon lényegesnek tartjuk, hogy az embereknek nemcsak hitők legyen, hanem azt is, hogy ez a hit legyen élő és értelmes, olyan, a mely hatni tudjon másokra is, kötelességünkben áll keresni, s a mennyire lehet, megis mutatni, mi módon győzhetni le ezeket a nehezségeket.

Az Isten létezését s egész mivoltát, úgy vélik még a philosophusok is legkönnyebben bebizonyítani, ha *munkáira hivatkoznak*. Azok, a kik vagy nem tudják, vagy nem is akarják bizonyítgatni az isteni munkásságot, egyszerűen a Bibliára támaszkodnak s így szólanak: meg van irva: mondá Isten, legyen világosság, legyen ég és föld, és megteremté Isten a világot és mindent valami abban van. Ez az út kényelmes és könnyü, de kivált a kételkedőkkel szemben kevés eredményre vezet, mivel ők a Bibliának nemcsak egyes szavait veszik bírálathoz alá, hanem az egész Bibliát, s nem indulnak el olyan állításain, a melyekhez bizonyítás is férhet.

Ezután legkönnyebb mód az, a melyet egyszersmind bizonyításnak is lehet venni, ha *rámutatnak a természet életére*, a természetre, az állandó mozgásra, munkálkodásra, fejlődésre, a célzatos törekvésre, a nagy eredményekre, a melyek főleg az emberi-

ség mivelődése történelméből felmutathatók. S ki tagadhatná, hogy erősek és bizonyító erejük ezek a szemlélhető tények? Ki állithatja, hogy akár az ember, akár más teremtmény létezésének a titkát meg lehetne fejteni úgy, hogy ne legyen mindazoknak teremtmője? Több mint bizonyos, hogy ezen a téren lelhető fel a legtöbb bizonyosság, de nem kell feledni, hogy azok, a kikre fennebb hivatkoztunk, ezen világban élnek és ők még sem jutottak arra az eredményre. Sőt jegyezzük meg, hogy mindazok, a kik az Isten ellen prófétálnak, milyenek a materialisták és az atheisták, azok éppen a tapasztalati vagyis érzéki világ köréből vonják következtéseiket.

Tehát ez a mód sem vezet elég jó sikerre.

Egyedül biztos eljárás csak az, a mellyel *a kutató ember maga magából indul ki*. Tény az, a mint már legelől jeleztük, hogy nagyon sok ember feltétlenül hiszen Istenben s egész lényét áthatja, cselekedeteit megszabja ez a hit. Hol van e hit alapja? Magában az emberben, mert bár igaz, hogy a szokás, hogy a buzgó lelkek társasága előmozditja a vallásos hitet, de csak azért, mivel annak az alapja meg van mindenikben. Valamint sem a napsugár, sem az esőcseppek, sem a tavasz nem tudnak kalászt csinálni ki a búzaszemből, ha annak csirája nincs, úgy semmiféle szónoki vagy művészi fogásokkal nem lehet hívővé és vallásossá tenni az embert, ha benne a hit alapja hiányzik.

Minden emberben meg van az öntudat. *Az öntudat alapja minden helyes ismeretnek*. Az ember minden egyébben csalódhatik, csak lélekazonosságában nem. Az emberi lélek ismeri önmagát, felismeri a többi emberi lelkeket, megérti őket, egy akaratra jö velök a nélkül, hogy abban akár a faji, akár a természeti, akár más külső viszonyok meggátolhatnák. És ez az egyéni öntudat, ez a lelki rokonság, ez a lélekegység az alapja a legfőbb lélekben, az Istenben való hitnek, az Istennel való azon egységnek, melynek alapján Jézus így szólhatott: én és az atya egy vagyunk!

Hogy az Istenben való hit erős meggyőződéssé és tudattá is váljék, arra nézve szükséges, hogy necsak érintkezzenek egyik ember a másikkal, hanem hogy vallásos gyakorlatok, az Isten házának szorgalmatos látogatása, a kegyes emberek műveinek s különösen a Bibliának szorgalmas olvasása által növelje azt annyira, hogy tudja kifejezni, ha nem is ékes szavakban, miként Péter, ha-

nem legalább úgy, hogy a szülő ajkáról megérthesse gyermeke, s ha kérdeztetik, ne kelljen csudálkozva új kérdéssel állani elé, mert bár igaz, a mit a zsoldáríró mond: „Csak a bolond mondja szívében nincsen Isten“, mégis kivált a mi korunkban sokan vannak sokan lesznek, a kik szüntelenül ezt fogják kérdezni: ki az Isten?

Boros György.

Bodor András.

Borozgattak ketten, Bodor András s bátyja,
András a világot rózsaszinben látja.
Elbeszéli fennen, nyolcz czimeres ökre
Cserepes fedelű pajtába van kötve.
Apró jószágának számát nem is tudja,
(Sokfelé van neki ügye-baja, gondja).
Garmadába gyűjtve buzája is volna,
A padlásgerenda meg is van hajolva.

— Hej édes jó bátya, gyújt hangosabb szóra,
Ha karjaimban egy szép feleség volna!
Piczi, puha kezét a dologtól félt'ném,
Hadd irigykednék más az ő boldog éltén.
Nem engedném meg, hogy süssön, mosson, főzzön,
Ilyen apró házi bajokkal törődjön.
Van pompás kőházam, s feleségem benne
Szinte mesebeli kiskirályné lenne!

— Jól van öcsém, jól van, jó a te érzésed,
De a kiskirályné sirt áshatnatna néked.
Feleségnek a nőt éppen azért mondják,
Vegye fel a háznak fele baját, gondját.
— Már én, édes bátyám, most nem disputálok,
Mit elhatároztam végire is állok.
Hol erős a szikla, megvédi a partot,
— Vagyonomból, ha kell, úri asszonyt tartok!

Mig így a rokonság adta a tanácsot,
Szép, fiatal asszonyt hozott ő a házhoz.
Piros az orczája, gömbölyű a karja,
Ölelésre hajlik, a mikor akarja,
Hanem sütni, főzni — Isten mentsen tőle —
Ha kényszerítenék is, elszöknék előle.
Aztán: (mert hát minden megmondva, tudva jó)
— Bársonyos köntösse nem is ahoz való.

Aranyos víg napok jöttek az új párra,
Örömek közt mindég más öröme várva,
Mint a virágillat szállottak a perczek,
Olyan nem volt, mely a sziven sebet ejtett.
Új ruhák készültek, selyem paplan, párna
Alig is tért immár el a »belső házba«,
S a mikor szerelmök rózsabimbót hajtott,
András messze szóló keresztelőt tartott.

Felesége szépen egyre-ujra kérte,
Most emezt, majd amazt, hogy tegye meg *érte*.
Hogyne tette volna, ha könnyű jött szeméből,
Levette volna a csillagot az égről.
Az asszonyka szobát diszesíteni ráért,
Mert két szolgálóval több lett már a háznép.
Sokan szóllottak így, (lelkök legyen rajta):
— Telik-telik a ház, de ürül a pajta.

Ugy is volt igazán, a sok cseléd mellett
Helyet kért a háznál a negyedik gyermek.
S a mikor az idő már tavaszra vállott,
A padlásgerenda *egyenesen* állott.
Hej, pedig sok idő van még aratásig,
A vett gabonán a pénz is nagyon vásik,
És hogyha majd az ősz megrakodva jó meg,
Kincse *kamatba'* kell a hitelezőnek.

Eltelt még egy pár év, de sok ügyyei-bajjal,
Keserves könnyekkel, sohajokkal, jajjal.
Egyszer Bodor András azon vette észre,
Összegyült a falu az *árverezésre*.
Kőháza, birtoka, mindene másé lett,
Csak a bú és bánat maradt meg óvének.
Lelkét szégyen ölte, a mikor családja
Behurczolkodott egy ócska zsellérházba.

Vállukra nehezült az élet keresztje,
Férj s a nő a terhet érezni kezdette.
— Hogy fognak megélni egy élten, jövőn át?
Vádoló szavával lépett fel az *önvád* . . . .
Majd nehéz munkában izzadott kar s homlok,
Csak így apadtak meg lassanként a gondok.
Most a szegény háznál e példaszó járja
Egyszerűség s munka vezet boldogságra.

Tarcsafalvi Albert.

Levél Londonból.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Nem tudom érdekelni fogja-e Önt és az Unitárius Közlöny tisztelt olvasóit, ha néhány sornyi ismertetést küldök a „Channing-house-school“-ról, arról a londoni unitárius leánynevelő-intézetéről, melynek ebben az iskolai évben én is tagja vagyok.

Két körülmény bátorít arra a feltevésre, hogy — igen, t. i. egyrészt az előzékeny meghívás, mely „egy magyar unitárius hölgynek“ kívánt alkalmat nyújtani arra, hogy tanulmányait Londonban folytassa — eredetileg három évig — olyan szives érdeklődésre mutat a magyar unitáriusok iránt, melyet lehetetlen hasonlólal nem viszonzni. Másrészt pedig eljőhet azaz idő, mikor az erdélyi unitáriusok is szükségét érzendik (s módjukban lesz), hogy hasonló leány-nevelő intézetet állítsanak fel, pl. Kolozsvárt, mely módot nyújtson, főleg a falun vagy kis városban lakó unitárius papok leányainak magasabb tanulmányok végzésére, vagy legalább lépcsőül szolgáljon a felsőbb nevelő-intézetekhez.

Ilyen iskola a Channing-ház, ilyen czállal, törekvéssel működik több mint 8 év óta, még pedig igen szép sikerrel.

Megalapítását, néhány e czélra tett alapítványon kívül, leginkább a két Sharpe nővér áldozatkészségének és buzgóságának köszönheti. E két művelt lelkű és nemesszívű nő közül az idősebb, Sharpe Emilia k. a., más irányban lévén elfoglalva, csak annyiban vesz tettelesen részt az intézet belső dolgaiban, hogy minden szombaton délelőtt eljön a növendékeknek vallás órát tartani, mely hymnus éneklésből, bibliaolvasás és magyarázásból áll.

Az intézet fenntartója, vezetője, lelke a másik nővér, Sharpe Matilda k. a., ki előrehaladt korának ellenére is, naponta szivesen megteszi azt a csaknem egy órai útát, mely lakásától a Channing-házig vezet; s nem kimél sem költséget, sem fáradságot, hogy „kedves leányainak“ — mint a nővéreket nevezi — testi és lelki szükségeiről minél jobban gondoskodhassék.

Maga az intézet egy igen csinos, kétemeletes házat foglal el, mely e czélra épült London egyik legegészségesebb külvárosában, a Highgate-dombon. Mögötte tágas játszótér és kert terül el, s a házban mindenütt feltűnik a tisztaság; rend, úgy szintén a növendékek egészséges, piros színe, mely a jó ellátás, elegendő mozgás, gondos szellőztetés eredménye.

Mintegy 60 bennlakó növendék részesül jelenleg ellátás- és oktatásban a Channing-házban, 8 bennlakó tanítónő és néhány óraadó tanár vezetése alatt Legtöbben közülök — 10 és 16 év

között a mi polgári iskoláinknak megfelelő osztályokat végeznek; azonban mindig van néhány idősebb növendék is, kik egyetemi fokozatok elnyerésére készülnek, vagy segédkezővén a tanításban, a tanítónői pályára igyekeznek ismeretet és gyakorlatot szerezni.

A különböző osztályok tanterve és tananyaga igen sokban eltér a nálunk gyakorlatban levőtől. Nem kívánok annak megítélésébe bocsátkozni, hogy vajjon egyuttal czélszerűbb is és a kor igényeinek megfelelőbb-e az itteni rendszer, csupán megemlítem, hogy számtan, mértan, algebra képezik a főtantárgyakat, a történelem, földrajz, sőt irodalom rovására. (Ezt egyébiránt a többi leányiskoláknál is tapasztaltam, melyeket szíves angol vendéglátóim kalauzolása mellett alkalmam volt megtekinteni.) Azonkívül nagy súly van fektetve a Channingházban a latin és görög nyelvekre. Aa előbbit már a legelső osztályokban elkezdik tanulni a leánykák. Ez ismét, természetesen, az élő idegen nyelvek -- franczia, német -- rovására esik; de egyrészt annak a következménye, hogy az egyetemen a nőktől is megkívánják a classicus nyelvek tudását, — másrészt azt hiszem, Sharpe k. a. egyéni izléséből magyarázható meg, mivel ritka műveltségű és tudós édes atyja, néhai Sharpe Samuel, korán megkedveltette az ókor classicus íróit és azok nyelvét.

E mellett azonban nem hanyagolják el a zene, női kézimunka, sőt a táncz tanítását sem. S ha még megemlítem, hogy a növendékek nagy része igen mérsékelt tartás- és tandíjat fizetnek évenként, nehányan pedig félfizetés vagy egészen ingyenes ellátás előnyét élvezik: akkor úgy hiszem bemutattam nagyjában a Channingházat, melynek egyuttal photographiáját is melléklem.*

Nem zárhatom be soraimat azonban a nélkül, hogy hálásan meg ne emlékezném arról a rendkívüli előzékenységről s rokonszenvről, mellyel itt engem, mint a körükben angolul megtanulni óhajtó magyar unitárius nőt fógadtak. S arról a figyelemről, mellyel nemcsak kényelemről, jólétemről gondoskodnak, hanem arról is, hogy úgy az intézetben, mint azon kívül, minél több alkalmam nyíljjék a tanulásra és tapasztalatok szerzésére.

De elmondhatom azt is, hogy a Sharpe kisasszonyoknak, a Channingház művelt és kedves tanítónőinek, sőt növendékeinek is, abbéli törekvése, hogy magyar vendégük jól érezze magát közöttük, nem maradt eredmény nélkül. És ha a tanév elteltével a kötelesség ismét haza szólit, bizonyára a legkellemesebb emlékekkel és nem minden sajnálkozás nélkül fogok megválni londoni otthonomtól.

Ez azonban nem gátol abban, hogy néha egy-két órára kiszakítva magamat az „angol“ környezetből, azokat ne szenteljem

* Köszönjük.

igen szívesen a távol hazámban hagyott barátok és ismerősöknek. Ez legyen mentségem, ha ezuttal is hosszasan csevegtem, mint szándékom volt s talán vissza is éltem a tisztelt szerkesztő ur szíves figyelmével.* Ez esetben bocsánatát kérve, maradok a legszívélyesebb üdvözlettel

tisztelő hiva
Buzogány Mariska.

Régi dolgok.

Csép Kati és a barát.

A vallási villongások s az erőszakos foglalás idejéből a szó-hagyomány több érdekes historiát őrizett meg. Egyet én is elmondok.

Jó Bethlen Gábor idejében 1615-ben az országgyűlés azt a határozatot hozta volt, hogy a községekben a több lelket számláló felkezeté legyen az ősi templom és parochia, a kik a kisebbségben levőket templomépítésben segítsék fel. (Az első eset sok helyen megtörtént, az utóbbi ritkán.)

A mult százban, mikor kivált a Mária Terézia idejében a katholikuskok nagyon elhatalmasodtak volt s utólérte a térítési vágy, ezen törvényre támaszkodva, Sinfalva községben egy pápista főur betelepített egy sereg cigányt az udvarával szemben levő patak martjára, sátorba, hurubákba elhelyezte. A cigány népség, dicséretökre legyen mondva, szaporább nép, mint a phyllexera. Rövid idő alatt nagyra növekedett hát a száma. Akkor támaszkodva a fennirt törvényre és támaszkodva *erejökre*, jogot formáltak az ősi, azon időben unitáriusok által birt templomra és parochiára. Hogy elvehessék, fegyveres beavatkozásra volt szükség. Azomban az illetők féltek a körülbe lakó unitárius községek föllépésétől, előbb tehát katonaságot küldöttek Várfalvára, Rákosra, Kövendre, és azt a hirt terjesztették, hogy minden községben az unitáriusoktól a templomot el akarják venni. Természetes, hogy ez által inkább csak sakkba akarták tartani a szomszédos unitárius községeket, mig Sinfalván végezhetnek.**

Bágyonba nem volt szükség katonaságot küldeni, mivel az széllbeli katonaság lévén, elég volt a tisztelők kommandoszava. Mikor a bágyoni katonaságot is kirukkoltatták a község szélére és ott kordont vontak, ezen székely huszárok megmondták feleségeiknek és az itthon maradt öregeknek, hogy a pápista barátot

* Hasonló „csevegést“ jövőben is igen szívesen veszünk és kérünk.
Szerk.

** A Sinfalván véghezment rettenő önkényesség és erőszak egykor leírását a Keresztény Magvető 1883. folyama 36. s köv. lapjain közölte Benczédi Gergely tanár. A részletekért ide utaljuk az olvasót.
Szerk.

be ne bocsássák a templomba, szükség esetén erővel is tartsák vissza, mert a legvégső szükségben kommando, nem kommando, ők is ott lesznek. Megjött a barát, asztalt állított a czinterem ajtójába, kezdett prédikálni az összegyűlteknél és füstölni, hogy az ördögöt kifüstölje a templomból, hogy ő aztán oda bemehessen. Volt a községben egy athléta természetű amazou, Csép Kati, a kivel sok tréfát üztek asszonyt nem igen ékesítő férfiereje miatt, de a ki minden tréfa mellett kedvelt asszony volt közöttök. Mikor a barát legnagyobb lelkesedéssel prédikált és füstölt a tömjénezővel, Csép Kati megragadta hátulról, vállára vette és futott vele a közel levő falu szélé felé a töröküzük közé vezető keskeny ösvényen, az asszonyok és emberek utána kiabálták kaczagva: hogy viszi egyik ördög a másikat. Ott aztán Csép Kati bedobta a barátot a kukoricza közzé. Ez a szóhagyomány Csép Katiról és a barátról.

Akkor még Arany János nem írta volt meg a Jókai ördöge című népkölteményt, s ha Csép Kati a baráttal egy kútba ugrott volna, vajon melyik ijedett volna meg a másiktól inkább?

Csegezi László.

Unitarii bene credunt.

Egy nevezetes erdélyi városban, hol a reformátusoknak fényes főiskolájuk van, a mult százban egy híres tanár működött. A felsőbb osztályokban a vallást és egyháztörténelmet tanítván, mikor az unitáriusokra került a sor, hogy magyarázzon róluk, erőteljes hangsúlyozással latin nyelven így szólt: „Unitarii parvum credunt, sed bene credunt“ (az unitáriusok keveset hisznek, de jól hisznek).

Bétai

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **Legfelsőbb kegyadomány.** Ő Felsőcegi hévízi ekklesiának templom-épitésre 100 forintot; székelyfalvi ekklesiának templom-torony és iskolaház épitésre 150 forintot kegyeskedett adományozni.

— **Főt. Ferencz József püspök ur és neje** kilyéni ekklesiánkba a lelkesízi fizetésre 100 forint alapítványt tettek. A szegény ekklesiának szükségén segítö ezen szép áldozat legyen kedves Isten előtt!

— **Számoljunk!** Itt az új esztendő. Számoljunk a multról s készüljünk a jövőre. Van-e tartozásunk valakivel szemben? Járjunk abban, hogy legelőször azt fizessük ki. Miképpen az Isten embere megmondotta a szegény asszonynak! „Menj el, add el az olajat és fizess meg annak, a kinek adós vagy, te pedig és a te fíjaid éljetekek a maradékával 2. K. 4. 7.

Van-e mulasztásod Istennel szemben? Tégy fogadást, hogy az új esztendőben hí és igaz leszel. Szorgalmasan látogatod-e az Isten házát s megadod-e a királynak a mi a királyé és Istennek a mi az Istené. Vedd számba, hogy templomodban szépen és ékesen megyen-e az éneklés. Ha volna kívánni

való, azonnal lépjetelek szövetségre azzal, a ki nálatoknál tanultabb és ügyesebb s kérjétek, hogy tanítson meg titeket, „mert az Úrtart meg engemet, azért az én éneketemet énekeljüek életünknek minden napjaiban az Urnak házában.“

Vedd számba, hogy az ekklésia dolgai jól vannak-e intézve s ha nem volnának: „szereztek magatoknak új szívet és új lelkét és miért halnátok meg oh Izrael háza? Ez. 18. r. 31.

Vedd számba, hogy az ifjuság a maga mulatságaiban Isten és ember előtt kedves dolgot szokott-e cselekedni: hogy „senki a te ifjuságodat meg ne utálja, hanem a hiveknek légy példa a beszédben, a nyájaskodásban, a szeretetben, a lélekben, a hitben, a tisztaságban.“ I. Tim. 4. r. 32.

— **Főtanácsi ebédek.** Vasárnap, október 20-án a jelen volt összes tanácsosok (mintegy 90) a főt püspök úr vendégei voltak ebéden, október 31-én Kóváry László isk. felügyelő gondnok rendezett ebédet a Dr. Brassai Sámuel ur tiszteletére. Mindkét ebéd fényes és élvezetes volt mind anyagi, mind szellemi értelemben.

Meglepő szép jelenet volt a második napon az egész tanácsnak Dr. Brassai Sámuelhez vonulása. Az egyház főbüszkeségét Ferencz József püspök ur üdvözölte. Brassai ur ezt a szép figyelmet kedvesen vette s megköszönte, igérvén, hogy egyházáért, a melyet mindig szeretett, ezután is készséggel fog megtenni mindent, a mi erejétől telik. Mi lelkesen megéljenezttük nestorunkat. — s.

— **Fekete Lajos** selmeczhányai akadémiai tanár, egyházi tanácsos az „Erdci vetésről és ültetésről“ irt munkájával az országos erdészeti egyesület által kitűzött pályadíjat elnyerte. Gratulálunk.

— **Az angol unitáriusok** rendkívüli buzgóságot fejtettek ki ezen az őszön. A Britt és külföldi unitárius társulatnak fizetni szokott tagdíjat megkészszerették, a felülfizetés eddig elé 10.000 forint, nem számítva az új tagok fizette összegeket. Erre vonatkozó cikkét a főt püspök urnak figyelembe ajánljuk.

— **Példaadás.** Korunk ifjuságáról azt szokták mondani, hogy az csak a jelennek él s a jövőbe nem tekint. Hogy az elv nem alkalmazható minden ifjura, azt fényesen bizonyította az unitárius papnövelde ifjusága. Közelebről egyhangulag elhatározta az ifjuság, hogy abból a csekély jövedelemből — mi ön-maga fenntartására is alig elégséges — bizonyos összeget ad a papínyugdíj alapra. Az ünnepi legatióból hazatérve mindenik papnövendék erkölcsi kötelességének fogja tartani egy bizonyos összeget — további intézkedésig — az iskolafőnököknek befizetni. Különösen kiemelendő Bíró Lajos iskolafőnök áldozatkészsége, ki a jelen iskolai évre 6 frtot ajánlott fel e nemes célra. Ha ezt az ügyet ezen formában az utódok is szívökre fogják venni, ugy nem megvetendő összegre fog egy pár évtíz alatt gyarapodni, a most csekélynek látszó áldozat Ez ügy iránti buzgóság, mely a jelenlegi ifluság szívében honol, hadd foganjon meg az utódokban is, visszautasítva azt a vádat, hogy az ifjuság nem szeret jövőjéről gondoskodni.

Nagy Lajos papnövendék.

Ez a szép elhatározás nem szorul dicséretre. Velünk együtt mindenki örömmel fogja üdvözölni ifjaink áldozatkészségét. Az ifjuság a jövő!

— **A „Keresztény Magvető“** új száma tartalmából megemlítjük a következőket: A biblia és az iskola, Felméri Lajos. Egyházi beszéd, Gálfy Lőrincz. A főtanácsról tudósítás. Unitárius történetírás és Kálvinorthodoxia, Kanyaró Ferencz. Kazinczy Ferencz levele az unitáriusokról. P. Horváth Kálmán főgondnok levele stb.

— **Tauügyi monographia.** Érdekes és hasznos munkának kiadására vállalkozott a sepsi-szentgyörgyi Jókai nyomda, a midőn előfizetési felhívást bocsát közzé a Berecz Gyula igazgató által irt „Háromszékvármegye Népoktatási

Intézeteinek Története“ czimü tanügytörténeti munkára Éppen ily monographicus munkákban legszegényebb hazai tanügyi irodalmunk, melynek Berecz Gyula egyik buzgó művelője. Fehértemplom város tanügyünk története czimü munkája 1882-ben jelent meg és igen kedvező fogadtatásra talált. A mintegy 20 nyomtatott ívre terjedő munka nagy szorgalommal gyűjtött adatok alapján ismerteti Háromszékvármegyének, e specialis székely vármegyének kálturn-törékvéseit és szükségeit. Előfizetési ára 1 frt 50 kr. Bolti ára 2 frt. Jelentkezni lehet a Jókai nyomdában Sepsiszentgyörgyön, a munka ára azonban csak annak megjelenése után küldendő be. Ajánljuk a tanügyi körök figyelmébe.

— **Özv. Pákei Pákey Lajosné**, műszaki építész-mérnök Pákey Lajos édes anyja nov. 19-én 76 éves korában jobblétre szenvedt. A kegyes szívi s nemeslelkü nő mióta férjét ezelőtt 28 évvel elveszítette csak családjának élt, de a családi oltár mellett buzgó szívvvel áldozott Istennek és a vallásnak, mert ő azok közé a kegyesek közé tartozott, a kik Istennek köszönnék mindent. Főt. Ferencz József püspök ur mondott megható szép imát koporsója mellett. A Dávid Ferencz Egylet egyik alapító tagját vesztette el a megboldogultban. Legyen csendes nyugovása!*

— **Árkosi Dénes** nyug. ravai lelkész és Székely-Keresztur-köri esperes meghalt október 14-én ravában 82 éves korában, végelgyengülés következtében. Temetése ünnepelesen ment végbe október 16-án. Bár az elhunyt még életében tiltakozott minden különös szertartás ellen s véghaja oda nyilatkozott, hogy egy ima tartások koporsójánál, mindazonáltal tekintettel arra, hogy temetése összeszett az okt. 16-iki délelőtti istentisztelettel, Végh Mihály ravai lelkész megragadta ez alkalmat arra, hogy az elhunyt érdemait egyházi beszéd tartása által is méltassa. A harangok bekondulása után hosszú sorban indult a gyászmenet az elhunyt lakására, honnan gyászének mellett hozattak le tetemei a templomba s annak előcsarnokában helyeztettek. Végh Mihály költői lendületű imát és egyházi beszédet tartott, ez utóbbit I. Kir. XIX. rész 4 versből vett ez alapigével: „Elég immár az én életem, mostan oh Uram, vedd el az én lelkemet.“ A szent beszéd előtt Katona Sándor székely-kereszturi énekes és tanító orgonakiséret mellett gyönyörű solót énekelt. Az istentisztelet végeztével megindult a gyászmenet — melyben a szomszédközségekből más vallásfelekezetűek is megjelentek — a papi kertbe, a hova megérkezéskor Dr. Hankó Domokos székely-kereszturi ügyvéd megható szavakban vett búcsút a nemeslelkü emberbaráttól és kitérően egyházi férfitől. A behantolás után szolgatársai u. m. Végh Mihály pap és József Minály tanító vettek búcsút tőle. Nem volt szem, mely e beszédek tartása közben ne könnyezett volna. Életrajzi vázlatát és jellemrajzát jövő számunkban Dr. Hankó Domokos ügyvéd tollából közölni fogjuk.*

— **A közszükséglet könyvéből**, aminek az Athenaeum Kézi Lexikonát méltán elnevezhetjük, immár a 27., 28., 29. és 30. füzet is megjelent. Néhány hónap mulva mindenki, akinek magyar Lexikonra szüksége van, az Acsády által szerkesztett Athenaeum Kézi Lexikonát teljesen megszerezheti, még pedig úgy értesülünk, hogy a könyvkereskedőknek módjukban lesz ezen munkát kedvező részfizetési feltételek mellett is szállíthatni.

— **Segítsünk magunkon!** Minden unitárius ember — ki lapunkat elvasni szokta — legyen olykor-olykor szószólója is. Egy levelezőlapon vett értesítésre szívesen küldünk mutatóvány-számokat.

— **Sajtóhiba.** Az „Iskolai szemle“ lapunk 10. számában közölt „Vándor legény búja és öröme“ czimü költeményről azt írja, hogy az eredetijét Vogl János osztrák költő írta. Mi tudtuk, hogy fordítás s Grätz Mór úr eredeti kézírata alá is oda volt írva, hogy „németből“ van fordítva, biz' azt — nagy sajnálatunkra — a szedő kihagyta s mi elnéztük. Laptársunk figyelmeztetését köszönjük.

* A mult számból tárgyibőség miatt maradt ki.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Boldog újsztestdőt kíván a szerkesztőség az olvasóknak, a lap összes barátainak és mindeneknek!

Felolvasást tartott a D. F. E. Kolozsvárt november 27-én. Ferencz József t. elnök úr lelkesítő szavakkal nyitotta meg s Hajós János isk. f. ü. gondnok úr az unitárius főiskola olvasó társasága által 1839-ben kiadott „Remény“ keletkezését mondotta el irodalom-történelmi becsü. felolvasásában, melyet a „Keresztény Magvető“ egész terjedelemben fog közölni. A felolvasásnak kiváló érdekességet kölcsönzött az a tény, hogy Hajós János volt a „Remény“ egyik szerkesztője, s a censurával folytatott személyes küzdelmeit mondotta el. Melegen köszönjük a gondnok urnak, hogy felelevenítette a mult tanuságos képét. Jövő számunkban tüzetesebben fogunk foglalkozni a tárgygyal. A másik felolvasó Boros György Channingről, mint erkölcsreformátorról, értekezett. Közölni fogjuk.

Mutatóvánszámokat küldöttünk az előttünk ismert nevekre s készségeel küldünk mindazoknak, a kik az „Unitárius Közönyt“ óhajtták megismerni.

A „**Fiatalság Barátja**“ ismét megjelent egy számban s megis küldetett a lelkész uraknak. Tartalma: **Télen.** (Költemény) Tarcsafalvi Alberttől. **Csak meg kell szokni.** Ferencz József püspök urtól. **A Jézus születéséről.** Boros Györgytől. **Adiam ne adjam?** (egy kis kép a lelkiismeretről) A kilencszer. Boros Sándortól. **Kié lesz a gyémánt?** Vári Alberttől. **Nincs testvére** (a gyermekek világáról). Nagy Lajostól. **Versék Szász Andrástól, Simonfi Mártontól az ifjuság lapjából. Talányok.** A megfejtők között jutalmul kisorsoltatik az Unitárius Közöly egy kötete, Dr. Brassai Sámuel és Ferencz József püspök ur arcképével. Szerkesztőség minden igyekezettel azon volt, hogy ifjuságunknak lelki hasznára és épülésére legyen a lapnak minden részlete. A lelkészek, tanítók és szülők segítője az ifjak barátja, ez a kis ap ajánlja magát megszívelésre. Ára csupán 10 kr., a mit megadhat mind az, a ki az olvasás áldó mesterségét ismeri. Ugyanezen a lap első száma rendkívül gazdag tartalommal szintén csak 10 krajczárért adatik. Megrendelések Iszlai Márton pénztárnok urhoz küldendők Kolozsvárra.

„**Kis-Küküllő**“ a neve egy vegyes tartalmu heti lapnak, melyet Dicső-Szt.-Mártonban szerkeszt Cseresznyés Ödön. A lap főleg a Küküllő vidék ügyeivel foglalkozik, de általános érdekű kérdéseket is felvesz. Egyik számában Gvidó Béla ismerteti a Dávid Ferencz Egyletet és annak célját. Sok ilyen lelkes tagot adjon Isten az Egyletnek.

A D. F. Egylet pénztárába ez évi november 1-től—20-ig a következő be. fizetések történtek.

1 frt rendes tagsági díjat (1 frt) fizettek:

1892-re: Pálfi Máté, Bágyon (1891-re is) Botár István, Medgyes (1890—91-re is). Osváth Gábor, Zoltán Miklós, Révész István, Marosi József, Héviz. Bardócz László, Torda. Berniczky Péter, M.-Berény (1893—94-re is).

1893-ra fizetett Székely Ferencz rendes és előfizetési díjat is.

1 frt 20 kr. előfizetési díjat fizettek:

1891-re: Török Ernő, Mura-Szombat. Pálfi Károly, Sz-Udvarhely. Szabó György, Szász-Fenes. Szigethi István, Kóhalom (1891-re). László Sándor, Zágráb. Sikó Géza, Medgyes. Tarcsafalvi Pál, Mészkö.

Fiatalság Barátja ezimű fizetre fizettek: Molnár János, Ádamos 1 frt. Darkó Sándor, H.-Szt.-Márton 2 frt 10 kr., Ajtai János, H.-Almás 2 frt. Csifó Salamon, Árkos 2 frt. Kis Sándor, Laborfalva 1 frt

November 20-tól—december 29-éig történt befizetések.

1 frt rendes tagsági díjat fizettek:

1891-re: Barabás Károly, Boros Györgyné, Biró Lajos, Czákó József, Éjszaki Károly, Farkas Vilmos, Gámán Dezső, Magyarai Mihály, Mikó Imréné, Ma-

gyari Géza, Dr. Nyiredi Géza, Péterfi Dénes, Pongrácz Lajos, Váradai Károlyné, Lászlóczky Dani, Káhlé János, Lakatos Ferencz, Virányi István, Haller Kornélia Kolozsvár.

1892-re: Boros Györgyné, Biró Lajos, Czakó József, Éjszaki Károly, Farkas Vilmos, Dr. Ferencz Akos, Finta József, Gámán Dezső, K. Váry Hermin, Dr. Lehmann Róbertné, Magyar Mihály, Magyar Géza, Mikó Imréné, Nemes János, Dr. Nyiredi Géza, Péterfi Dénes, Pongrácz Lajos, Váradai Károlyné, Biluska Józsefné, Fekete Pál, Székely Sándorné, Lengyel Dánielné, Káhlé János (1893-ra is), Lakatos Ferencz, Virányi István, Haller Kornélia, Kriza Iloná, Kolozsvár. Gál Kálmán, Fehértemplom. Vári József, Székely-Udvarhely. Mészáros Farkas, Ekklésia, Lelkesi hivatal, Szabó István, T.-Szt.-György. Puskás József, Vilonya (1893-ra is).

1893-ra: Májai Istvánné, Torda. Ferenczi Mózes, Várfalva.

1 frt 20 kr. előfizetési díjat fizettek:

1891-re: Oborzil Gyula, Timár Ödön, Kolozsvár.

1892-re: Olgyai János, Timár Ödön, Sárdi Imre, Kövend. Czupor József, M.-Ujvár. Orbók Ferencz, Várfalva. Gál Kelemen, Kolozsvár. Márkos Ferencz, Szélkút, Oborzil Gyula, Kolozsvár.

1893-ra: Gyulai László alapító t., Kolozsvár (80 krt ajándékozott is). Papp Mózes, Sz.-Keresztur. Czupor József, M.-Ujvár. Sándor Mózes, Sz.-Udvarhely, Márkos Ferencz, Szélkút. Síkó Kanut.

A Fiatalság Barátja I. számára fizettek: Varga Dénes, Torda 2 frt. Hajós János, Kolozsvár 1 frt. Koronka Antalné, Kolozsvár 1 frt. Végh Mátyás, Brassó 1 frt. Székely László, Csegez 2 frt. Dr. Lehmann Róbertné, Kolozsvár 1 frt. Ulár Pál, Kolozsvár 1 frt. Valaki 47 kr.

A restantia törlesztésére Kolozsvár megadta a jó példát; öröndetes dolog volna, ha a vidék is követné!

Kolozsvárt, 1892. december 29.

Iszlai Márton.
pénztárnok.

Szerkesztői izenetek: Többeknek. Lapunknak szeptemberi száma nem jelent meg 1892-ben. — **B. V** urnak Győr. A saját kiadványainkat megküldöttük. A Martineau—Derzsi imakönyv Budapesten (Koháry-utca 4. sz.) Derzsi Károly lelkész urnál rendelhető meg. — **V. M.** Brassó. A Fiatalság Barátját illető elismerésért köszönettel tartozunk s úgy szintén a lap szives terjesztéséért s az ígértét is. — A vallástani terve körözüvényileg esperesi uton fog megküldetni az összes ekklésiákba. — **N. D** A levelet köszönjük.

Az „Unitarius Közlöny“ I—V. kötetéből teljes példányokkal rendelkezőnk. Egy-egy kötet 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.)

TARTALOM: Az idő. (Költemény.) Murányi Sándor. 1. lap — Az újévvel üjitsuk meg egyházunk iránti buzgóságunkat és áldozatkésztségünket. Ferencz József. 2. l — Isten. Boros György. 4. l. — Bodor András. (Költemény). Tarcsafalvi Albert. 7. l. — Levél Londonból. Buzogány Mariska 9 l. — Régi dolgok: Csép Kati és a barát. Csegezi László. 11. l., Unitarii bene credunt. Bétai. 12. t. — Egyházi és iskolai mozgalmak. 12. l. — Egyleti élet és munkásság. 15. l. —

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvárt. (Belközéputca 10.)

Felhívás és kérés.

„*Unitárius Közlöny*“ czim alatt 1886-ban egy népszerű *vallás-erkölcsi lapot* indított meg a Dávid Ferencz Egylet.

Az unitárius egyház, aránylag csekély számát tekintve, némelyek előtt fölöslegesnek tetszett ez a vállalat, a már meglevő «Keresztény Magvető» mellett. Aggódásuk túlzottnak bizonyult, mert az „*Unitárius Közlöny*“ rövid idő alatt olvasó-közöniséget teremtett magának s ez a közönség azóta *állandóan nőtt*.

Ma kevés unitárius ember van, a ki az „*Unitárius Közlöny*“-t ne ismerné, de *még nagyon sok unitárius ember van, a kinek nem jár a házához*, pedig nem volna szabad, hogy egyetlen házból is hiányozzék.

Az „*Unitárius Közlöny*“ szükségessége mellett leginkább bizonyít az a tény, hogy *nem unitáriusok is szívesen olvassák*, meg akarván ismerkedni azzal a vallással, a mely a többi keresztény vallásoktól lényegesen különbözik. Erre számíthat az „*Unitárius Közlöny*“ jövőben is, mivel *felekezeti vitatkozásokba nem elegendik*.

Az „*Unitárius Közlöny*“ a *hit és az erkölcs* szolgálatában áll, s azt hirdeti, hogy erre a kettőre minden embernek egyaránt szüksége van, mert, az apostol szerint, *az igaz ember hitből él*.

Az «Unitárius Közlöny» a *vallásos érzés ápolója és ébresztője* minden számában megjelenő, közérthető nyelven irt *egyházi énekei, vallásos legendái* és más költeményei által.

Az „*Unitárius Közlöny*“ *ismeretterjesztő lap*. Közöl elmékedéseket, rajzokat, ismertetések a vallás, az egyháztörténelem, a nevelésügy s más közérdekű dolgok köréből.

Az „*Unitárius Közlöny*“ *képes lap*. Minden évben több arczképet közöl s eddigelé közölte :

Az *I. kötetben*: János Zsigmond fejedelem, Buzogány Áron min. tanácsos, Zwingle Ulrich reformator, Kocz János jóltevő, Simén Domokos theol. tanár, Lu-

ther Márton reformator, Békés Gáspár államférfi arczképét; a *II. kötetben*: Clarke F. Jakab amerikai író (fénynyomat), Kiss Mihály esperes és író, Marosi Gergely tanár, Koronka Antal esperes és író, dr. Bartók István orvos (különálló) arczképét; a *III. kötetben*: Dr. Brassai Sámuel (különálló fénynyomat), Ferencz József unitárius püspök (különálló fénynyomat), angol unitáriusok (egy férfi s két nő) arczképét; a *IV. kötetben*: Socin Faustus reformator, Pap Mózes ny. főisk. tanár (különálló fénynyomat), Daniel Gábor egyh. főgondnok arczképét, a budapesti unitárius templom képét, Blandrata György arczképét; az *V. kötetben*: Kovácsi Antal tanár (k. á. fényny.), dr. Berde Áron egyet. tanár (k. á. fényny.).

Az «Unitárius Közlöny» jövőben is közölni fog képeket, mert az a célunk, hogy a jeles egyházi és világi férfiak és nők arczképéből egy teljes gyűjteményt állítsunk össze.

Az »Unitárius Közlöny« az egyházi és iskolai mozgalmak *tudósítója*; a »Dávid Ferencz Egylet« s az unitárius egyház mozgalmi *ismertetője*.

Az «Unitárius Közlöny» *ára egész évre csupán 1 frt 20 kr.* (2 korona 40 fillér), mely *január hónapban fizetendő Iszlai Márton* egyleti pénztárnokhoz (Kolozsvár, unitárius leányiskola).

Ily csekély díj mellett csakis egylet s az is áldozatokkal tart-hat fenn egy lapot, de a Dávid Ferencz Egylet nem sajnálja azt a *vallásos és erkölcsös érzés ébresztése* érdekében, mert meg van győződve, hogy erre korunkban felette nagy szükség van.

Az »Unitárius Közlöny«-re *az esztendő bármely részében előfizethetni*, mert a megjelent számok mindig kaphatók.

Az »Unitárius Közlöny« *már megjelent kötetei bármelyike megküldetik 1 frt 20 krért.*

Az »Unitárius Közlöny« *új előfizetőinek ingyen küldetik* meg Ferencz József unitárius püspök ur jeles felolvasása a „*vallásos dolgokról*”; a budapesti unitárius templom *képe*. Ezenkívül az új előfizetők tetszésök szerint választhatnak a *Simén Domokos*, Dr. *Bartók István* tanárok és a *B. Orbán Balázs* képe között. Az utóbbiakból csak korlátolt számú példányok lévén meg, sziveskedjenek minél előbb beküldeni megrendeléseiket.

Az »Unitárius Közlöny«-ből *mutatványszámot azonnal küld a szerkesztőség.* (Kolozsvár, rózsá-utcza 2. sz.)

Papnevelő-intézetek, tanítóképezdek, gimnasiumok s más tanintézetek önképző körei tagjainak egész évre 60 krért megküldi az »Unitárius Közlöny«-t a Dávid Ferencz Egylet, ha egy tanintézetből *egyszerre legalább 10 példányra előfizetnek.*

A *főkegyleteknek* azt az előnyt nyújtja a Dávid Ferencz Egy-

let, hogy az *1 frt tagdíjból* $\frac{2}{5}$ -részt, vagyis 40 krt átenged a fiók-egyletnek, s *60 krért minden fiók-egyleti tagnak* küldi az »Unitárius Közlöny«-t. A fiók-egyleti tagdíjak a fiók-egyleti pénztárnokhoz fizetendők.

A Dávid Ferencz Egylet az »Unitárius Közlöny« mellett „*Fiatalság Barátja*“ czimen egy ifjusági lapot is ad ki, melyből megjelent két szám, melyeknek ára külön-külön 10 krajczár.

A Dávid Ferencz Egylet télen át *felolvasásokat* tart. Kolozsvárt és a fiók-egyletekben. A felolvasások nyilvánosak és ingyenesek. A felolvasások közül *önálló füzetekben* ki van adva Dr. *Brassai* Sámueltól: „*A jövő vallása*“, „*Vallás és hit*“, „*Melyik az igazi tudomány?*“, „*Jézus istensége*“; Dr. *Hegedüs* Istvántól: „*A halhatatlanság kérdése a klasszikus irodalomban*“; *Kelemen Albert*től és *Ürmösi Kálmán*tól: „*A vallástani reformja a nép- és vasárnapi iskolákban*“; *Kőváry László*tól: „*A keresztény család hivatása*“; *Ferencz József* unitárius püspöktől: „*Beszélgetés vallásos dolgokról*“. Egy-egy füzet ára 10 kr.

A Dávid Ferencz Egylet előtt lebegő magasztos cél bátorit fel arra, hogy becses támogatására számítsunk és kérjük, sziveskedjék az egylet érdekét előmozdítani azzal, hogy lapjának, az „*Unitárius Közlöny*“-nek legyen előfizetője s azt ismeresse másokkal, mert az evangelium szavai szerint „*a gyertyát sem azért gyújtják meg, hogy véka alá rejtsek, hanem azért, hogy a gyertyatartóra tegyék és világítson mindenknek, a kik a házban vannak.*“

Kérjük sziveskedjék felhívásunkat becses figyelmébe venni.

☛ „*Unitárius Közlöny*“ ára egész évre 1 frt 20 kr.

„*Fiatalság Barátja*“ egy-egy szám 10 kr.

Felolvasások egy-egy füzet 10 kr.

Minden pénz Iszlai Márton egyleti pénztárnok urhoz czimzendő Kolozsvárra (unitárius leányiskola).

Kolozsvárt, 1893. (postabélyeg kelte).

Keresztényi szives üdvözlettel

A Dávid Ferencz Egylet választmánya megbizásából:

Dr. Brassai Sámuel,
egyleti elnök.

Boros György,
egyleti titkár.

☛ Sziveskedjék ezt a fethívást legalább egy ismerősével közölni.

